

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים: חברי הכנסת חנוך דב מלביצקי
טלי גוטליב
ניסים ואטורי

פ/25/1936

הצעת חוק הרשות הלאומית לאיחוד העם, התשפ"ג-2023

פרק א': הגדרות

- הגדרות 1. בחוק זה –
- "איחוד העם" – כל הקשור באיחוי הקרעים בעם ישראל על פלגיו השונים, לרבות מבחינה עדתית, דתית ופוליטית;
- "המועצה" – מועצת הרשות שמונתה לפי סעיף 5;
- "המנהל הכללי" – המנהל הכללי של הרשות שמונה לפי סעיף 12;
- "הרשות" – הרשות הלאומית לאיחוד העם;
- "יושב ראש המועצה" – יושב ראש המועצה שמונה לפי סעיף 11;
- "מוסד להשכלה גבוהה" – כהגדרתו בחוק זכויות הסטודנט, התשס"ז-2007¹;
- "השר" – ראש הממשלה או שר במשרד ראש הממשלה;
- "השרים" – שר החינוך, שר האוצר ושר התרבות והספורט.

פרק ב': הקמת הרשות ותפקידיה

- הקמת הרשות 2. מוקמת בזה הרשות הלאומית לאיחוד העם.
- הרשות – תאגיד 3. הרשות היא תאגיד.
- הרשות – גוף מבוקר 4. הרשות היא גוף מבוקר כמשמעותו בחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב]².

¹ ס"ח התשס"ז, עמ' 320.
² ס"ח התשי"ח, עמ' 92.

מטרות הרשות
ותפקידיה

5.

(א) מטרת הרשות לקדם את איחוד העם, והיא תפעל, בין השאר, בדרכים אלה:

(1) קידום ועידוד הנחלת ערכי הערבות ההדדית ואיחוד העם דרך חינוך, והובלת תהליכים חברתיים וקהילתיים;

(2) מתן המלצות לשרים על מדיניות כוללת בתחומי פעילותה;

(3) פיתוח ויישום תוכניות חינוכיות ללימוד, הסברה והעשרה בתחום איחוד העם, בשיתוף עם משרד החינוך, לרבות המזכירות הפדגוגית ובתיאום עם משרדי ממשלה וגורמים אחרים האחראים על תחום ההסברה ועל חינוך פורמלי ובלתי פורמלי;

(4) ביצוע עבודת מטה וקידום שיתופי פעולה בין משרדים ממשלתיים, רשויות מקומיות, יחידות הנוער והחברה למתנ"סים ברשויות המקומיות, מוסדות ללא כוונת רווח המפוקחים על ידי המדינה וגופים נוספים העוסקים בתחום החינוך הבלתי פורמלי, לשם קידום תוכניות לאיחוי השסעים בחברה הישראלית וקידום סולידריות חברתית וערבות הדדית, וסיוע לאלה בהקמה ובפיתוח שירותים, מסגרות מתאימות, תוכניות חינוכיות ומעשיות ופרויקטים בתחומים אלה;

(5) העמקת ההסברה והמודעות הציבורית בתחומי פעילותה;

(6) קידום החלטות ממשלה, חקיקה וחקיקת משנה לקידום איחוד העם וגישור על פערים וקרעים בעם, מול משרדי ממשלה, רשויות שלטוניות אחרות ורשויות מקומיות.

(ב) לשם קידום מטרותיה לפי חוק זה, רשאית הרשות, בין היתר, ליעץ בנוגע לפעולות חינוך, הסברה והדרכה, לקיים ימי עיון, כנסים, אירועים, סמינרים, לסייע בהכנת תוכניות לימוד, תוכניות להכשרת מורים ועובדי הוראה, תוכניות העשרה למערכת החינוך, תוכניות העשרה למוסדות להשכלה גבוהה ולסגל שלהם, לקדם מסעות פרסום להעלאת מודעות הציבור והכל בתחומי העיסוק של הרשות.

(ג) הרשות תקבע את אופן השימוש בתקציב העומד לרשותה, והיא רשאית לגייס הון באמצעות תרומות, בישראל ומחוצה לה, לצורך ביצוע תפקידיה, ולהקים קרן לשם ביצוע תפקידיה.

(ד) בביצוע תפקידיה תפעל הרשות בתיאום עם משרדי הממשלה הנוגעים בדבר.

פרק ג': מועצת הרשות

6. המועצה
לרשות תהיה מועצה בת 9 חברים שימנה השר, ואלה חבריה:
(א) עובד משרד החינוך, לפי המלצת שר החינוך;
(ב) עובד משרד התרבות והספורט, לפי המלצת שר התרבות והספורט;
(ג) עובד משרד האוצר, לפי המלצת שר האוצר;
(ד) שני אנשי סגל אקדמי במוסד להשכלה גבוהה שהם בעלי מומחיות בתחום פעולתה של הרשות, לפי המלצת השר;
(ה) ארבעה נציגי ציבור בעלי רקע וניסיון של פעילות ציבורית משמעותית בנושא איחוד העם, לפי המלצת השר.
7. תקופת כהונה
(א) חבר המועצה יתמנה לתקופה של ארבע שנים, והשר רשאי לשוב ולמנותו לתקופת כהונה רצופה נוספת אחת;
(ב) חבר המועצה שתקופת כהונתו תמה, יוסיף לכהן עד מינויו מחדש או עד מינוי חבר אחר במקומו.
8. סייגים למינוי חבר מועצה
לא ימונה לחבר המועצה:
(א) מי שהורשע בעבירה אשר מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לכהן כחבר המועצה;
(ב) מי שאינו בעל תואר שני ממוסד להשכלה גבוהה.
9. פקיעת כהונה
(א) חבר המועצה יחדל לכהן לפני תום תקופת כהונתו בהתקיים אחד מאלה:
(1) הוא התפטר במסירת כתב התפטרות לשר וליושב ראש המועצה;
(2) חדל להתקיים בו התנאי שמכוחו מונה;
(3) לגבי נציג ציבור – אם התמנה להיות עובד המדינה;
(4) נתקיים בו הסייג הקבוע בסעיף 16(א);
(5) נבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו;
(6) הוא הורשע בעבירה כאמור בסעיף 8.
(ב) הוגש כתב אישום נגד חבר המועצה בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה

או נסיבותיה אין הוא ראוי לכהן כחבר המועצה, רשאי השר להשעותו מכהונתו עד למתן פסק דין סופי בעניינו, ולמנות לו ממלא מקום לתקופת ההשעיה; לא יושעה חבר המועצה אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות להביא בפני השר את טענותיו לעניין ההשעיה, בתוך תקופה שהורה השר.

(ג) השר רשאי להעביר חבר מועצה מכהונתו לפני תום תקופת כהונתו אם הוא נעדר ללא סיבה מוצדקת מארבע ישיבות רצופות של המועצה או מיותר משליש מהישיבות שקיימה המועצה בשנה אחת.

(ד) התפטר חבר המועצה או חדל מסיבה אחרת לכהן כחבר המועצה לפני תום תקופת כהונתו, ימונה חבר אחר במקומו, באותה הדרך שבה נתמנה אותו חבר לפי סעיף 6, וליתרת תקופת כהונתו.

(ה) התפטרות של חבר מועצה שהתפטר תיכנס לתוקף בתום 48 שעות לאחר מסירת כתב ההתפטרות ליושב ראש המועצה ולשר, זולת אם חזר בו חבר המועצה מהתפטרותו לפני כן במסירת מכתב ליושב הראש.

10. סדרי עבודת המועצה (א) המניין החוקי בישיבות המועצה הוא רוב חבריה, ובהם יושב ראש המועצה או ממלא מקומו הקבוע.

(ב) החלטות המועצה יתקבלו ברוב קולות של המשתתפים בהצבעה; היו הקולות שקולים, יהיה ליושב ראש המועצה, או לממלא מקומו הקבוע אם הוא מנהל את הישיבה, קול נוסף.

(ג) ביקש השר או שליש מחברי המועצה לדון בנושא פלוני, יהיה הנושא כלול בסדר יומה של המועצה בישיבתה הקרובה.

(ד) יושב ראש המועצה ינהל את ישיבותיה; הוא יזמן את ישיבות המועצה ויקבע את מועדן, מקומן וסדר יומן.

(ה) המועצה תקבע את סדרי עבודתה ואת סדרי הדיונים בה, ככל שאלה לא נקבעו לפי חוק זה.

11. תפקידי המועצה אלה תפקידי המועצה:

(א) לקבוע את המדיניות הכללית של הרשות בתחום תפקידיה ולהתוות את קווי פעולתה;

(ב) לאשר את תקציב הרשות;

(ג) לדון בדוחות הכספיים;

(ד) לפקח על ביצוע המדיניות של הרשות וקווי פעולתה.

12. תוקף פעולת קיום המועצה, סמכויותיה ותוקף החלטותיה ופעולותיה לא ייפגעו מחמת

שנתפנה מקומו של חבר בה, או מחמת ליקוי במינויו או בהמשך כהונתו.

13. יושב ראש המועצה וממלא מקום
השר ימנה את יושב ראש המועצה ואת ממלא מקומו הקבוע מבין חברי המועצה.

14. מנהל כללי לרשות (א) המועצה, באישור השר, תמנה מנהל כללי לרשות.

(ב) המנהל הכללי ממונה על ביצוע תפקידי הרשות וניהולה, וכן על יישום המדיניות שקבעה המועצה לפי סעיף 10.

(ג) בכפוף להוראות חוק זה ולהחלטות המועצה, יהיו למנהל הכללי כל הסמכויות הדרושות לניהול הרשות, ובכלל זה הסמכות לייצג את הרשות בכל תפקיד מתפקידיה ולחתום על הסכמים או מסמכים אחרים בשם הרשות.

(ד) המנהל הכללי רשאי לאצול מסמכויותיו לפי חוק זה, בכפוף לאישור המועצה.

15. כהונת המנהל הכללי
(א) תקופת כהונתו של המנהל הכללי תהיה ארבע שנים; המועצה, באישור השר, רשאית לשוב ולמנותו לתקופה נוספת אחת.

(ב) המנהל הכללי יחדל לכהן לפני תום תקופת כהונתו בהתקיים אחד מאלה:

(1) הוא התפטר במסירת כתב התפטרות לשר וליושב ראש המועצה;

(2) נבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו;

(3) המועצה החליטה על הפסקת כהונתו ברוב של לפחות שני שלישים מכלל חבריה.

(ג) הוגש כתב אישום נגד המנהל הכללי בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לכהן כמנהל כללי, רשאי השר להשעותו מכהונתו עד למתן פסק דין סופי בעניינו, ולמנות לו ממלא מקום לתקופת ההשעיה; לא יושעה המנהל הכללי אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות להביא בפני השר את טענותיו לעניין ההשעיה, בתוך תקופה שהורה השר.

16. גזבר המועצה
המועצה תמנה, באישור השר, חשב שישמש גזבר הרשות (להלן – גזבר הרשות).

17. ניגוד עניינים
(א) לא יתמנה ולא יכהן כמנהל כללי או כחבר המועצה מי שעלול להימצא, במישרין או בעקיפין, במצב של ניגוד עניינים בין תפקידו כמנהל כללי או כחבר המועצה, לפי העניין, לבין עניין אישי שלו או תפקיד אחר שלו.

(ב) חבר המועצה יימנע מהשתתפות בדיון ומהצבעה בישיבות המועצה אם

הנושא הנדון עלול לגרום לו להימצא, במישרין או בעקיפין, במצב של ניגוד עניינים בין תפקידו כחבר המועצה לבין עניין אישי שלו או תפקיד אחר שלו; חבר המועצה לא יטפל במסגרת תפקידו ברשות בנושא כאמור גם מחוץ לישיבות המועצה, למעט במסגרת התפקיד בגוף שהוא מייצג במועצה.

(ג) התברר לחבר המועצה כי נושא הנדון במועצה עלול לגרום לו להימצא במצב של ניגוד עניינים כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ב), יודיע על כך ליושב ראש המועצה.

(ד) בסעיף זה –

”עניין אישי” – לרבות עניין אישי של קרובו או עניין של גוף שחבר המועצה או קרובו מנהל או עובד בכיר בו, או עניין של גוף שיש להם בו חלק בהון המניות, בזכות לקבל רווחים או בזכות ההצבעה, או שיש לו זכות למנות מנהל בגוף כאמור;

”קרוב” – בן זוג, הורה, ילד, אח או אחות או אדם אחר הסמוך דרך קבע על שולחנו של חבר המועצה.

18. תקציב הרשות המנהל הכללי יכין בכל שנה במועד שתקבע המועצה, הצעת תקציב שנתי בהתייעצות עם הגזבר; התקציב טעון אישור המועצה והשרים.
19. דין וחשבון שנתי המנהל הכללי יגיש לשר, אחת לשנה לפחות, דין וחשבון על פעולות הרשות וכן ימסור לו, לפי דרישתו, כל ידיעה על פעולתה.
20. שר האוצר יקבע הוראות בדבר תשלום גמול לחבר המועצה בעבור השתתפות בישיבות המועצה ובעבור החזר הוצאות שהוציא לצורך השתתפות בישיבות המועצה, ורשאי הוא לקבוע תנאים לעניין זה.
21. מימון (א) תקציב הרשות ימומן מתקציב המדינה ומתשלומים אחרים שישולמו לרשות, ובכלל זה אגרות שישולמו לה לפי חוק, או תרומות באישור השר והמועצה. (ב) התקציב השוטף של הרשות, ובכלל זה שכר עובדיה ותפעול שוטף, יהיה מתקציב המדינה. (ג) בשנתיים הראשונות לפעילותה, תמומן הרשות בסך 50 מיליון שקלים חדשים מתקציב המדינה, בכל שנת כספים.
22. דיווח שנתי לוועדה יושב ראש המועצה ידווח לוועדה מוועדות הכנסת שתקבע ועדת הכנסת (להלן – הוועדה), אחת לשנה, על יישומן של הוראות חוק זה.
23. ביצוע ותקנות השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

דברי הסבר

"מצווה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו, שנאמר "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא יט, יח). לפיכך צריך שיספר בשבחו ולחוס על ממונו, כמו שהוא חס על ממון עצמו ורוצה בכבוד עצמו; והמתכבד בקלון חברו, אין לו חלק לעולם הבא" (משנה תורה לרמב"ם, ספר המדע, הלכות דעות, פרק ו', הלכה ג').

הכלל של "ואהבת לרעך כמוך" הוא אחד מאבני הבסיס לקיומו של העם היהודי כבר מימי אברהם אבינו, ואילו החורבנות הקשים ביותר בהיסטוריה היהודית מזוהים עם הסטייה מאותו עקרון לדרך החתחתים של שנאת חנם.

הצורך בסולידריות חברתית וערבות הדדית בקרב עם ישראל, כזה שיש בכוחו להתגבר ולצלוח את ההבדלים והמחלוקות הקיימים מדרך הטבע בין הפלגים השונים בעם, העסיק את גדולי ישראל לאורך הדורות, החל בהלל הזקן, עבור ברבי עקיבא, ברבי יהודה הלוי, בבעל שם טוב ותלמידיו, ברמח"ל ובבעל הסולם, וכלה בחוזה המדינה בנימין זאב הרצל, אשר הבחין אף הוא שהקשרים בעם היהודי תלויים יותר מידי בסכנות מבחוץ ולא בקשר פנימי. גם מקימיה של המדינה, אישי רוח ומדינאים בולטים, המשיכו לכתוב על אודות החשיבות שבמציאת יסוד משותף, שיש בו כדי לחבר את האומה הישראלית מעל לכל שוני ומחלוקת, מבלי לנסות לטשטש או לצמצם את המגוון האקלקטי ממנו מורכבת החברה הישראלית. על אלה נמנים מחייה השפה העברית בארץ ישראל, אליעזר בן יהודה, איש החינוך והרוח מרטין בובר, ראש הממשלה הראשון של מדינת ישראל, דוד בן גוריון, ועוד רבים וטובים.

עם זאת, כיום, 75 שנים לאחר הכרזת העצמאות, מדינת ישראל מצויה בשיא שלילי של קיטוב. האתוס החברתי שהיווה את היסוד לחוסנה של המדינה בעשורים הראשונים לקיומה, הולך ומפנה את מקומו לאינדיבידואליזם, לתחרותיות ולניכור חברתי (סבג, ק' וביברמן-שלו).

אנו חיים בתקופה של פרגמנטציה של מושגים כחברה וקהילה. במובן זה קהילתיות, השתתפות קהילתית, ובמובן הרחב ביותר – פעולה למען האחר, כסגולות חבריות, אינן מובנות מאליהן כלל ועיקר. הפערים הסוציו-אקונומיים המתרחבים, הסולידריות החברתית שנשחקת והאמון הקטן במוסדות המדינה מזה ובין "שבטי ישראל" מזה, המכרסמים בחוסנה החברתי של מדינת ישראל.

כואב לכתוב זאת, אך בחברה הישראלית בימינו רב המפריד על המאחד, שכן במבט סוציולוגי קר אין אנו רואים לנגד עינינו "חברה ישראלית" ואף לא "ארבעה שבטים" כלשון נאומו המפורסם של נשיא המדינה לשעבר, אם כי ריבוי של חברות ושבטים, המתגוששים אלו באלו, בניסיון למשוך לעצמם משאבים בבחינת כל דאלים גבר, שעה שאנו חוזים בהתפרקות המעט שנותר מה-"אנחנו" הישראלי.

על פי ממצאי סקר שערך המכון לחירות ואחריות בבית ספר לאודר לממשל באוניברסיטת רייכמן בנושא הקיטוב הפוליטי בין ימין לשמאל, הציבור הישראלי מאוחד בדעה כי הקיטוב גובר. לא פחות מ-85% מהמשיבים (ללא הבדל שיוך פוליטי) סברו כי בשנים האחרונות הקיטוב הולך וגובר.

זאת ועוד, על פי דוח השנאה של קרן ברל כצנלסון, נכון לרגע הגשת הצעת חוק זו, בכל שעה מתנהלות ברשת בין כ-1000 שיחות גזעניות, ובהן מילים קשות זה כלפי זה, כגון "בוגד", "חרא", "חלאה",

לבסוף, באחד המסמכים המטלטלים שראו אור לאחרונה ומאיימים להפוך למסמר האחרון בארון הקבורה של חזון חברת המופת בישראל, דוח ההערכה האסטרטגית לישראל של המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS) מינואר האחרון, קבע כי השיסוע, המחנאות והקיטוב החברתי, ניצבים בראש רשימת האיומים על המדינה, לצד הזירה האיראנית והזירה הפלסטינית.

לא מכבר פרסם המכון הישראלי לדמוקרטיה את מאמרו של ד"ר שוקי פרידמן "לעצור על סף תהום" המסתיים במסקנה העגומה הבאה: "החוטאים הקושרים את החברה הישראלית דקים ורופפים. הם מתכרסמים מיום ליום. קשה לנבא את הרגע בו ייפרמו חלילה. כשזה יקרה יהיה קשה לחזור לאחור. החוכמה המשותפת שלנו צריכה לעצור אותנו לפני התהום".

רגע לפני שיהיה מאוחר מדי, הצעת חוק זו נועדה להתמודד לעומק עם הקיטוב הגואה, על ידי הקמת גוף סטטוטורי שיקדיש את כל פעולותיו לפעילות חינוכית והסברתית להעלאת המודעות לאתגר הסולידריות בחברה הישראלית, לקירוב לבבות ולקידום הערבות ההדדית והאחדות בקרב החברה הישראלית, על כל גווניה ושבטיה. הצורך בקידום החוק נובע מכך שאין ספק כי ברמה העקרונית רשויות השלטון השונות אינן מעוניינות בהגברת הקרעים בעם וקידום חוסן החברתי מהווה משימה לאומית מן המעלה הראשונה, אך בפועל אין שום גורם שלטוני שעסוק בנושא, ואת המחיר משלמת החברה הישראלית.

לפיכך, מוצע בזאת להקים רשות לאומית לאיחוד העם, שתפעל לקידום ערכי הערבות ההדדית ואיחוד העם, ותמליץ לשרים על מדיניות לצורך איחוי הקרעים בעם. על פי המוצע, לרשות תהיה מועצה, שתאשר את תקציב הרשות, תדון בדוחותיה הכספיים, תקבע מדיניות לרשות ותפקח על ביצועה.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
א' בשבט התשפ"ג (23.01.2023)